

Přechod z vazného ustájení dojníc

AGROSPOL Výprachtice s. r. o., zemědělský podnik hospodařící v Pardubickém kraji, chová aktuálně 313 českých strakatých krav. Nedávno byly tyto dojnice převedeny z vazného ustájení do nového „welfareho paláce“ – stáje, která může být vzorem pro další. Přesto se převod neobešel bez snížení užitkovosti a problémů s končetinami. Ale to už je dnes minulostí. Díky dobré spolupráci výživářky a zooteknicků všechny grafy jen stoupají.

Lukáš Prýmas

Výprachtice se nacházejí na jihu od Orlických Hor nedaleko Jablonného nad Orlicí. Společnost s ručním omezeným AGROSPOL Výprachtice s. r. o. vznikla v lednu 1999 transformací ZD Výprachtice. V současnosti zaměstnává asi 35 lidí, obhospodařuje asi 950 ha z toho na 600 ha orné půdy. Rostlinná výroba se specializuje především na obilí, trávy na seno a řepku. Prioritou výroby jsou však objemná krmiva pro výživu skotu, neboť vedení před časem dalo jasně zelenou produkci mléka. Pěstuje se především kukuřice, ječmen, hrách do směsky a nedílnou součástí pozemků jsou trvalé travní porosty.

V současnosti podnik eviduje 313 strakatých dojníc a 60 krav plemene charolais a limousin.

„Chov dojníc v našem podniku již dlouho nevyhovoval aktuálním standardům na pohodu zví-

řat. Na začátku roku 2014 jsme stáli před rozhodnutím, zda se pustit do výstavby nové stáje a dojírny nebo produkci mléka ukončit a věnovat se pouze chovu masného skotu. Vyhrála první varianta a nelitujeme.“ ozřejmil tehdejší situaci jeden z jednatelů Josef Chládek. Dodal, že dojený skot podle něho do místních podmínek patří. „Je zde kamenitá půda a významná produkce hnoje samozřejmě zlepšuje její kvalitu.“

Novostavba na místě vazného kravína

Projektové přípravy na modernizaci farmy Výprachtice odstartovaly hned v prvních měsících roku 2014. V dubnu roku 2016 začala demolice staré senážní jámy a na jejím místě výstavba nové budovy dojírny. Už v srpnu (za 106 dní po zahájení stavby) byl spuštěn zkušební provoz dojírny a ve stejný den začala demolice staré stáje K2. Na jejím

místě vyrostla během podzimu nová produkční stáj s kapacitou 266 boxových loží. Již po 137 dnech byly dojnice vráceny na stejné místo, ale do zcela jiného prostředí.

Vznikla mimořádně prosvětlená moderní stavba s velkou kapacitou vzduchu, stáj je 70 m dlouhá, 35 m široká a 12 m vysoká. Průjezdné krmíště je klasicky umístěné uprostřed a po každé straně jsou tři řady boxových loží. Boxy jsou stlané slámou a hnojné chodby vyhrnovány manipulátorem. Vrchní stavba je z dřevěných lepených vazníků, které jsou podepřeny dvěma řadami ocelových sloupů. Střecha má spád 23°, krytina je z vlnitého dvoukomorového polykarbonátu, hřebenová větrací štěrbina je s regulací včetně bočních deflektorů. Boky stáje tvoří protiprůvanové sítě a boční svinovací plachty.

Při výstavbě byly použity prefabrikované prvky, jako např. obvodové sokly, bariéry sekcí, stělové prahy a krmný žlab. Prefabrikovaná byla vystavěna i celá dojírna s čekárnou. Technologie dojení je od irského výrobce DairyMaster. Díky zmíněným moderním technologiím se výrazně zkrátila doba výstavby.

„Chtěl bych především zdůvodnit výbornou spolupráci s Ing. Michalem Weberem ze společnosti Agroteam České Budějovice, který zpracovával žádost o dotaci z PRV. Generálním dodavatelem stavby byla firma SOK Třebíč, kde musím poděkovat zejména jednatelem Marku Brabencovi. Bez těchto lidí a výrazné pomoci a tolerance obce by se naše modernizace areálu neobešla. Za to, co následovalo pak, patří poděkování zejména našim zooteknikům, výživářům a dalším lidem, kteří strávili spoustu času s převodem krav z vazného na volné ustájení a naháněním na novou dojírnu,“ uvedl jednatel.

Peripetie při odvázání

Nová stáj leží na kopci v části obce Malá Strana, kde je hlavní středisko chovu skotu a kde působí také hlavní zooteknička Vendula Skalová. Nastoupila do podniku těsně před rekonstrukcí chovu skotu, takže může přesně popsat všechny trable, které nastávají při převádění na volné ustájení. „Do podzimu roku 2016 byly české strakaté dojnice na Malé Straně uvázané a dojeny do potrubí na stání. V období zaprahování a kolem porodu byly ustájeny v koticích, takže určitou zkušenost s volným pohybem měly. Naprosté

uvolnění řetězů však zapůsobilo stresově. Především končetiny nebyly zvyklé takového výkonu. Kde je krmný žlab, napáječky nebo drbadlo, objevily dojnice rychle zvyknou na to, že mají zalehávat v boxech. Spolu s jednatelkou si myslíme, že stání slámou není překonané, naopak je pro dojnice ze všeho nejlepší,“ vysvětluje mladá zooteknička Vendula Skalová a dodává, že končetiny krav byly největší slabinou. „Museli jsme hodně brakovat kvůli končetinám. Hojně se vyskytovaly vředy, digitální dermatitida a další klasické problémy. V začátku jsme museli krávy systematicky nahánět na dojírnu, což jim působilo také určitý stres. Zatímco před odvázáním byla dojivost v průměru 22 litrů, v lednu 2017 spadl průměr na 15 litrů na dojenou krávu při složkách 4,41 % tuku a 3,62 % bílkovin,“ přiznává zooteknička.

Začalo se od telat

V té době začala jako poradkyně chovu působit také zookonzultantka firmy VVS Verměřovice Ing. Klára Mrkvičková, která přidává své hodnocení: „Původně jsem do chovu vstoupila pouze s nabídkou mléčné krmné směsi, ale pak místní projevíli zájem a mé služby ve výživě se rozšířily. Jezdím sem téměř každý týden a ráda. Ve Výprachticích převažuje rodinná atmosféra, skvělý tým, který má chuť něco zlepšovat.“

Problémy jsme charakterizovali, víme o nich a pracujeme na nich. Končetiny pravidelně ošetřuje externí odborník, rovněž byly zavedeny pravidelné koupele. Se změnami výživy jsme začali od telat. S výměnou mléčné krmné směsi a s novým způsobem podávání pomocí „milk taxi“ se zlepšila kvalita odchovu, což se promítlo do zvýšení odstavové hmotnosti telat z 80 kg na 95 někdy i 100 kg. Pro starší kategorii telat jsme nově zavedli pozvolnější přechod na TMR. Dále jsme upravili krmnou dávku – jak pro mladší jalovice, tak pro jalovice před zapuštěním, ale také pro březí jalovice. Naším cílem je co nejdříve ve stádu nahradit krávy s problematickými končetinami. Každý krok je náročný, ale výsledky se dostávají,“ vysvětlila výživářka.

Příprava na porod

Lepší a časnější příprava na porod předchází hypokalcémií spojeným s ulehnutím krav, které se objevovaly po porodu. „Lépe připravené a klidnější krávy zvládají celý proces ote-



Nejen střecha, ale také štíty stáje jsou prosvětlené

Foto Lukáš Prýmas



Venkovní výběh a pastva pro zasušené krávy

Foto Lukáš Prýmas

lení a přechodu do nové laktace výrazně snadněji,“ komentuje Klára Mrkvičková.

Produkční krmné dávky

Po otelení a dvou dnech dojení na porodně putují krávy na produkční stáj. Zde jsou rozděleny do čtyř sekcí –

- 1) prvotelky – neměníci se skupina bez přesunů podle fáze laktace,
- 2) první fáze laktace,
- 3) střed laktace,
- 4) konec laktace.

První tři skupiny dostávají stejnou tzv. VIP krmnou dávku. Druhá krmná dávka pro konec laktace je chudší.

Složení krmné dávky „VIP“ na kus a den (23,5 kg sušiny):

Senáž jetelotrávní	20,5 kg
Kukuřičná siláž	24,5 kg
Směs koncentrát (30 % NL – řepkový extrahovaný šrot + sójový extrahovaný šrot + kukuřice + minerální doplněk VVS)	4 kg
Vlastní směs – ječmen + pšenice	4 kg

Krmný tuk (chráněný) Formafat 200 g
Energie MG (glycerol + melasa) – polévání krmiva konví na krmném stole – zchutňování

Je třeba zkvalitnit výrobu a přípravu krmiva

Výživářka VVS Klára Mrkvičková oceňuje, že prvotelky ve stáji mají klid a nepřesouvají se mezi skupinami. Nyní řeší problém s vyšší vlákninou v objemných krmivech, a hygienu odběru ze silážní jámy. Při naší návštěvě vedl kolega z VVS Verměřovice Eduard Hanina škole-

ni všech pracovníků, kteří mají co do činnosti s výrobou siláží.

„I když loňskou kukuřičnou siláž lze považovat za kvalitní, bojujeme s kvalitou, především nestandardním složením siláže v jámě. Vykusovač pro odběr je náročnější na dodržování kázně v silážní jámě. Jednou z největších slabín tohoto podniku je stabilní obsluha krmného vozu. Vyřazování kvůli končetinám snad již nebude tak významné, stavy dojníc se znovu začínají navyšovat. Významné slabé místo vnímám v ustájení jalovic – doufám, že se to brzy změní. Odvázání přece nestojí žádné velké investice,“ míní výživářka a zooteknička Vendula Skalová s ní souhlasí.

Po stresu z převedení krav se opět podařilo navýšit užitkovost. V dubnu 2018 se průměr na dojenou krávu přesahoval 24 litrů při 4,02 % tuku a 3,48 % bílkovin. Somatické buňky byl 190 tisíc v poslední době ještě méně.

Mléko z Výprachtic je ve finále velice slavné – putuje asi do největší sýrárny na našem území – společnosti Brazzale Moravia a podle italské receptury se – polévání krmiva konví na krmném stole – zchutňování

Přestože podniku mírně ubýváji pozemky, vidí jednatel Chládek budoucnost jasně: „Věříme mléku, chceme provozovat klasické zemědělství a chovat nejméně 300 dojených krav. Do pěti let bychom se chtěli dostat na užitkovost 25 litrů na dojenou krávu. Jak již zmínila děvčata, největší rezervu máme nyní v odchovu jalovic, rovněž plánujeme investici do některé dosluhující mechanizace,“ uzavřel Josef Chládek. ■



Vendule Skalové a Kláře Mrkvičkové to nejen sluší, ale jejich intenzivní spolupráce vede také k výsledkům

Foto Lukáš Prýmas



Znalec ví, že takto by to mělo ve stáji vypadat – dojnice přežvýkující v boxech

Foto Lukáš Prýmas



Na přihřívání krmiva se klade ve Výprachticích velký důraz

Foto Lukáš Prýmas